

BOSNA I HERCEGOVINA
REPUBLIKA SRPSKA
VRHOVNI SUD REPUBLIKE SRPSKE
BANJALUKA
Broj: 61 0 Ps 012180 21 Rev
Dana, 02.08.2022. godine

Vrhovni sud Republike Srpske u vijeću sastavljenom od sudija Violande Šubarić, kao predsjednika vijeća, Biljane Majkić Marinković i Biljane Tomić, kao članova vijeća, u pravnoj stvari tužioca S. a.d. B., kojeg zastupa punomoćnik M.D., advokat iz B., protiv tuženog P. d.o.o. P., kojeg zastupa punomoćnik S.G., advokat iz S., radi duga, vrijednost predmeta spora 326.286,71 KM, odlučujući o reviziji tuženog izjavljenoj protiv presude Višeg privrednog suda u Banjaluci broj 61 0 Ps 012180 20 Pž od 18.01.2021. godine, na sjednici vijeća održanoj dana 02.08.2022. godine, donio je

PRESUDU

Revizija se odbija.

Obrazloženje

Prvostepenom presudom Okružnog privrednog suda u Istočnom Sarajevu broj 61 0 Ps 012180 19 Ps od 17.12.2019. godine, obavezan je tuženi da tužiocu, po osnovu Ugovora o dugoročnom kreditu br. ... od 01.07.2014. godine i mjenice broj RS ..., na ime duga isplati iznos od 326.286,71 KM sa zakonskom zateznom kamatom počev od 25.04.2018. godine pa do isplate, kao i da mu nadoknadi troškove parničnog postupka u iznosu od 12.006,74 KM, sve u roku od 30 dana od dana donošenja presude.

Drugostepenom presudom Višeg privrednog suda u Banjaluci broj 61 0 Ps 012180 20 Pž od 18.01.2021. godine, žalba tuženog je odbijena i prvostepena presuda potvrđena. Odbijen je zahtjev tuženog za naknadu troškova žalbenog postupka.

Blagovremenom revizijom tuženi pobija drugostepenu presudu, zbog povreda odredaba parničnog postupka i pogrešne primjene materijalnog prava, s prijedlogom da se osporena presuda preinači tako da se odbije tužbeni zahtjev ili da se ukine i predmet vrati drugostepenom sudu na ponovno odlučivanje.

Tužilac nije dao odgovor na reviziju.

Revizija nije osnovana.

Predmet spora je zahtjev iz tužbe, da se obaveže tuženi da tužiocu isplati dug u iznosu od 326.286,71 KM sa zakonskom zateznom kamatom počev od 25.04.2018. godine pa do isplate, a koji dug je nastao na temelju Ugovora o dugoročnom kreditu br. ... od 01.07.2014. godine i mjenice broj RS ..., kao i da mu nadoknadi troškove postupka.

Ocijenom provedenih dokaza prvostepeni sud je utvrdio da je ovaj postupak pokrenut prijedlogom za izvršenje radi naplate novčanog potraživanja u iznosu od 326.286,71 KM, koji je podnio tužilac, kao tražilac izvršenja, protiv tuženog, kao izvršenika, dana 10.09.2018. godine i da se prijedlog za izvršenje temelji na mjenici broj RS Po prigovoru izvršenika izjavljenom protiv rješenja o izvršenju određeno je da se prijedlog za izvršenje smatra tužbom i da će se postupak nastaviti po pravilima Zakona o parničnom postupku („Službeni glasnik Republike Srpske“ broj 58/03, 85/03, 74/05, 63/07, 49/09 i 61/13 - u daljem tekstu: ZPP).

Utvrđeno je da je između tužioca, kao davaoca kredita, i M.P.F. d.o.o. P., kao korisnika kredita, zaključen Ugovor o dugoročnom kreditu broj ... od 01.07.2014. godine (u daljem tekstu – ugovor o kreditu). Tužilac je korisniku kredita odobrio iznos od 500.000,00 KM (član 2. ugovora o kreditu), sa rokom otplate od 84 mjeseca od dana potpisivanja ugovora (član 4. ugovora o kreditu), dok su članom 7. ugovora o kreditu ugovorena sredstva obezbjeđenja, jemstvo i mjenice. Utvrđeno je da je tuženi sa tužiocem zaključio i Ugovor o solidarnom jemstvu broj ... od 01.07.2014. godine, kojim je jemčio za dug iz ugovoru o kreditu.

Prema utvrđenju prvostepenog suda tuženi je dana 01.07.2014. godine sačinio mjeničnu izjavu u kojoj stoji da je istoga dana tuženom predao tri bjanko mjenice sa klauzulom bez protesta, a jedna od tih mjenica je predmetna mjenica broj RS Mjenice su izdate radi obezbjeđenja predmetnog ugovora o kreditu. Mjeničnom izjavom tuženi je ovlastio tužioca da izdate bjanko mjenice može popuniti u skladu sa ugovorom o kreditu i upisati sve nedostajuće elemente, a naročito dospelost potraživanja, iznos potraživanja (glavnog i sporednih sa troškovima).

Tužilac je pismenim obavještenjem od 25.04.2018. godine, upućenim preporučenom pošiljkom, dao izjavu o jednostranom raskidu ugovora o kreditu zbog neurednog izmirivanja obaveza.

Tužilac je pismenim pozivom od 23.04.2018. godine (koji je poslan preporučenom pošiljkom od 26.04.2018. godine, a tuženi ga primio 27.04.2018. godine), pozvao tuženog da odmah po prijemu poziva pristupi u prostorije tužioca radi iskupa mjenice serijski broj RS ... kao instrumenta obezbjeđenja plaćanja i da isplati mjeničnu svotu u iznosu od 326.286,71 KM, a što odgovora stanju na dan 23.04.2018. godine.

Mjenica broj RS ... je popunjena na način da je u istoj označeno da je izdata dana 01.07.2014. godine u mjestu P., na iznos od 326.286,71 KM, da mjenica dospijeva na naplatu 25.04.2018. godine. U mjenici je kao remitent označen tužilac, a kao trasant i trasat označen tuženi, te je tuženi akceptirao predmetnu mjenicu. Mjenica sadrži klauzulu „bez protesta“.

Ukupno dugovanje korisnika kredita iz ugovora o kreditu na dan 16.08.2018. godine iznosi 326.370,37 KM.

Utvrđeno je: da se kod Okružnog privrednog suda u Istočnom Sarajevu u predmetu broj 61 0 Ip 012182 18 Ip, po prijedlogu za izvršenje tražioca izvršenja S. a.d. B.L. (ovdje tužioca) vodi postupak izvršenja, protiv izvršenika M.P.F. d.o.o. P., radi naplate potraživanja iz predmetnog ugovora o kreditu u iznosu od 326.286,37 KM, i da se prijedlog za izvršenje i rješenje o izvršenju koje je donio sud u tom predmetu temelje na ugovoru o zalozi pokretne stvari i potvrdi o registraciji Ministarstva – Registra zaloga br. ...; da se kod Okružnog privrednog suda u Istočnom Sarajevu u predmetu broj 61 0 Ps 012181 19 Ps, vodi parnični postupka po tužbi tužioca S. a.d. B., protiv tuženog M.P.F. d.o.o. P., radi naplate mjeničnog potraživanja u iznosu od 326.286,71 KM, po mjenici broj RS ... izdatoj radi obezbjeđenja ugovora o kreditu; da se kod Okružnog privrednog suda u Istočnom Sarajevu u predmetu broj 61 0 Ip 012184 18 Ip, vodi postupak za izvršenje po prijedlogu tražioca izvršenja S. a.d. B.L., protiv izvršenika J.P. i M.P.F. d.o.o. B.L., radi naplate novčanog potraživanja u iznosu od 326.286,71 KM, a prijedlog za izvršenje i rješenje o izvršenju temelje se na ugovoru o zasnivanju hipoteke na nepokretnostima izvršenika kojim je obezbjeđeno potraživanje iz predmetnog ugovora o kreditu; da se kod Osnovnog suda u Sokocu u predmetu broj 89 0 Ip 062647 18 I, vodi

postupak po prijedlogu tražioca izvršenja S. a.d. B., protiv izvršenika M.P., radi naplate novčanog potraživanja u iznosu od 326.286,71 KM, a prijedlog za izvršenje temelji se na mjenici broj RS ... koju je izdala izvršenik radi obezbjeđenja potraživanja iz predmetnog ugovora o kreditu.

Prvostepeni sud je našao da je ugovor o kreditu između tužioca M.P.F. d.o.o. P. zaključen u smislu odredbe člana 1065. Zakona o obligacionim odnosima („Službeni list SFRJ“ broj: 29/78, 39/85, 45/89, 57/89 i „Službeni glasnik Republike Srpske“ broj: 17/93, 3/96, 39/03 i 74/04 - u daljem tekstu: ZOO), i da je ovaj ugovor raskinut dana 25.04.2018. godine. Po ocjeni prvostepenog suda, mjenica broj RS ... predstavlja sredstvo obezbjeđenja potraživanja iz predmetnog ugovora o kreditu, izdao ju je tuženi kao vlastitu bjanko mjenicu, popunjena u skladu sa mjeničnom izjavom tuženog i odredbama Zakona o mjenici ("Službeni glasnik RS" 32/01- u daljem tekstu: ZM) i sadrži sve bitne elemente mjenice. Prema stanovištu prvostepenog suda potraživanje iz predmetne mjenice zastarjeva u trogodišnjem roku zastarjelosti propisanom odredbom člana 80. stav 1. ZM, pa nalazeći da je mjenično potraživanje dospjelo na naplatu prema datumu dospelosti označenom u mjenici, 25.04.2018. godine, i da je ovaj postupak pokrenut prijedlogom za izvršenje podnesenim 10.09.2018.godine, prvostepeni sud je ocijenio da nije osnovan prigovor zastarjelosti koji je u prvostepenom postupku istakao tuženi. Prigovor litispendencije je odbijen uz obrazloženje da se parnični postupak i izvršni postupci vode protiv korisnika kredita i drugih lica i da se temelje na drugim vjerodostojnim i izvršnim ispravama. Ocjenjeno je da u smislu odredbi člana 29. stav 2. Zakona o izvršnom postupku ("Službeni glasnik Republike Srpske", br. 59/03, 85/03, 64/05, 118/07, 29/10, 57/12, 67/13, 98/14 i 66/18 – u daljem tekstu: ZIP) u vezi sa članom 47. stav 1. ZM, nije osnovan prigovor tuženog da predmetna mjenica nije izvršna isprava. Iz navedenih razloga usvojen je tužbeni zahtjev tužioca za isplatu glavnog potraživanja, te je tuženi obavezan isplati zakonsku zateznu kamatu na osnovu odredbe člana 277. ZOO.

Drugostepeni sud je prihvatio činjenična utvrđenja prvostepenog suda. U odgovoru na žalbene navode drugostepeni sud je naveo: da je ovaj spor mjenični spor; da je predmetna mjenica bjanko mjenica izdata u smislu odredbe člana 18. stav 2. ZM; da je ovlaštenje za popunjavanje mjenice sadržano u mjeničnoj izjavi tuženog izdatoj dana 01.07.2014. godine; da je mjenica pravilno popunjena i da se radi o vlastitoj mjenici kod koje su trasant, trasat i akceptant isto lice; da je o prigovoru zastarjelosti riješeno pravilnom primjenom odredbe člana 80. stav 1. ZM; da je odluka o prigovoru litispendencije pravilna; te da okolnost da je prvostepeni sud utvrdio činjenice o ugovoru o kreditu i ugovoru o jemstvu i dao pravnu ocjenu tih činjenica u smislu odredbi ZOO ne utiče na pravilnost i zakonitost prvostepene presude.

Predmetna mjenica je izdata kao bjanko mjenica u smislu odredbe člana 18. stav 2. ZM, što nije sporno ni prema navodima revizije. Izdavanje mjenice je prva i osnovna mjenično – pravna radnja, kojom se kreira mjenica ko vrijednosni papir i započinje zasnivanje mjenično - pravnog odnosa. Mjenicu izdaje trasant stavljanjem svog potpisa ispod mjeničnog sloga, čime jednostrano preuzima obavezu na njenu isplatu, bez obzira da li je u mjenicu upisao ostale bitne elemente mjenice ili je ovlastio njenog imaooca (remitent, indosatar) da ih naknadno popuni. Prema tome bjanko mjenica je mjenica koja u momentu izdavanja ne sadrži sve bitne elemente mjenice, to je „mjenica u nastajanju“ ili „buduća mjenica“. Za nastanak bjanko mjenice dovoljno je da ona u momentu izdavanja sadrži samo potpis njenog izdavaoca.

Kako ovdje nije sporno da je tuženi kao izdavalac mjenice potpisao predmetnu mjenicu, nije osnovana revizijska tvrdnja da bjanko mjenica u kojoj u vrijeme izdavanja nije unesen datum izdavanja predstavlja formalno pravno nevaljanu mjenicu.

Bjanko mjenica se popunjava u momentu njene realizacije, saglasno sporazumu koji je ranije postignut između izdavaoca ove mjenice i imaoca. Prema mjeničnoj izjavi predmetna mjenica izdata je dana 01.07.2014. godine, pa je ovaj datum upisan kao datum izdavanja mjenice u skladu sa ovlaštenjem iz mjenične izjave i sadržajem mjenične izjave.

Mjeničnom izjavom tuženi je ovlastio imaoca mjenice da upiše dan dospelosti mjenice u skladu sa osnovnim poslom. Prema utvrđenju nižestepenih sudova ugovor o kreditu, kao osnovni posao, raskinut je dana 25.04.2018. godine, pa je tužilac (remitent) dospelost mjenice na dan 25.04.2018. godine upisao saglasno osnovnom poslu i mjeničnoj izjavi.

Odredbom člana 34. ZM, na koju se poziva revident u reviziji, propisano je da rok dospelosti mjenice može biti određen na više načina (dospelost na određeni dan, dospelost na određeno vrijeme od dana izdavanja, dospelost po viđenju, dospelost na određeni dan po viđenju). Dospelost predmetne mjenice određena u pismenoj izjavi kojom je tuženi dao ovlaštenje za popunjavanje mjenice, kao dospelost na određeni dan, i tako upisana u mjenici. Stoga revizijska tvrdnja da je predmetna mjenica po viđenju i da dospijeva u zakonskom roku od godinu dana od dana izdavanja, nisu osnovane.

Tuženi je u mjenici na kojoj se temelji predmetno potraživanje označen kao trasant i kao trasat, te je mjenicu akceptirao. S obzirom da prema odredbi člana 3. tačka 3. i tačka 8. ZM označenje trasata i trasanta predstavlja bitne elemente trasirane mjenice i da je članom 5. stav 2. ZM propisano da se trasirana mjenica može vući (trasirati) i na trasanta, predmetna mjenica je trasirana mjenica. Popunjena je u skladu sa izjavom tuženog i osnovnim poslom, sadrži sve bitne elemente mjenice propisane odredbom člana 3. ZM i predstavlja formalno pravno urednu ispravu.

Prema kriteriju o podjeli mjenica po tome ko je dužan isplatiti mjeničnu obavezu, ova mjenica se smatra vlastitom trasiranom mjenicom, jer je trasant označio sebe kao trasata. Vlastita trasirana mjenica nije posebna (treća) vrsta mjenice u odnosu na rješenje iz ZM kojim su propisane dvije osnovne vrste mjenica, trasirana mjenica (član 3. ZM) i sopstvena ili vlastita mjenica (član 111. ZM). Prema ZM i Ženevskoj konvenciji o Jedinostvenom zakonu o mjenici iz 1930. godine, čija pravila su inkorporisana u ZM, vlastita trasirana mjenica važi kao trasirana mjenica. Ova mjenica u praktičnoj primjeni zamjenjuje vlastitu mjenicu.

Tuženi je ovu mjenicu akceptirao. Mjenično pravni zahtjev prema akceptantu zastarjeva za tri godine od dana dospelosti mjenice, saglasno odredbi člana 80. stav 1. ZM. Predmetna mjenica je dospjela na naplatu 25.04.2018. godine, prijedlog za izvršenje podnesen je prvostepenom sudu dana 10.09.2018. godine. Prijedlog za izvršenje, po kojem je ovaj postupak nastavljen po pravilima parničnog postupka, smatra se sredstvom za ostvarenje prava mjeničnog povjerioca kojim je prekinut tok zastarjelost predmetnog mjeničnog potraživanja u smislu odredbe člana 81. ZM. Iz navedenih razloga nije osnovan prigovor zastarjelosti potraživanja.

Akceptiranjem mjenice tuženi je prihvatio da isplati dospjelu mjeničnu obavezu u smislu odredbe član 29. stav 1. ZM i ima položaj glavnog mjeničnog dužnika. Po prijemu

poziva za plaćanje mjenice mjenični iznos nije platio, pa je u na osnovu navedene odredbe materijalnog prava (član 29. stav 1. ZM), tužiocu - remitentu dužan isplatiti utuženi mjenični iznos.

Tuženi na iznos mjeničnog potraživanja duguje i zakonsku zateznu kamatu od dana dospjelogosti do isplate na osnovu odredbi člana 277. stav 1. i člana 278. stav 1. ZOO.

Drugostepena presuda sadrži ocjenu žalbenih navoda koji su od odlučnog značaja, pa nema mjesta tvrdnji revidenta da je drugostepena presuda zahvaćena povredom odredbe člana 191. stav 4. ZPP u vezi sa članom 231. ZPP.

Revizija ukazuje na sadržaj tužbenog zahtjeva i tvrdi da je tužilac povukao mjeničnu tužbu i da je predmet spora obligaciono - pravni zahtjev.

Tužilac je u činjeničnim navodima tužbe sadržane u podnesku od 11.02.2019. godine, naveo da je predmetna mjenica izdata radi obezbjeđenja ugovora o kreditu, da je dospjela na naplatu 25.04.2018. godine, da je pozvao tuženog na iskup mjenice 25.04.2018. godine, da tuženi nije platio mjenični iznos, te se u tužbi pozvao i na ugovor o jemstvu koji je tuženi zaključio sa tužiocem. U tužbenom zahtjevu je označena mjenica i ugovor o kreditu, te je zatražena isplata mjenične svote (iznosa potraživanja koji je upisan u mjenici).

S obzirom na činjenične navode tužbe, kojima je sud vezan, nižestepeni sudovi su pravilno kvalifikovali ovaj spor kao mjenični spor. Označenje ugovora o kreditu u tužbenom zahtjevu predstavlja navod o činjenicama kojima nije mjesto u tom dijelu tužbe, a kad su navedene (kao u konkretnom slučaju) ne mijenjaju identitet spora i ne utiče na njegovu pravnu prirodu.

Činjenice koje se tiču sadržaja i dejstva ugovora o jemstvu, kao i činjenica o visini duga po ugovoru o kreditu na dan 16.08.2018. godine, koje je utvrđivao prvostepeni sud, nisu relevantne za isplatu mjeničnog potraživanja, jer se osnovanost i visina mjenično – pravnog zahtjeva dokazuje mjenicom.

Kad sud ne usvoji prigovor litispendancije, o tom prigovoru odlučiće zajedno sa odlukom o glavnoj stvari, saglasno pravilu iz odredbi člana 79. stav 3. i člana 98. stav 2. ZPP. Shodno tome nije osnovana reviziona tvrdnja da je sud bio dužan donijeti posebno rješenje o prigovoru litispendancije.

Odluke nižestepeni sudova kojim je odbijen prigovor litispendancije temelje se na pravilnoj primjeni odredbe člana 60. stav 3. ZPP. Ovom odredbom ustanovljena je zabrana dvostrukog suđenja u identičnim parnicama, a smisao i svrha te zabrane je u pravnoj sigurnosti. Da bi postojala litispendancija potrebno je da parnice budu identične što podrazumijeva identitet stranaka, identitet činjeničnog osnova tužbe i identitet zahtjeva. Između ove parnice i parnice koja se vodi kod Okružnog privrednog suda u Istočnom Sarajevu u predmetu broj 61 0 Ps 012181 19 Ps, ne postoji identitet s obzirom da se ta parnica vodi protiv korisnika kredita i radi isplate mjenice broj RS ..., kako su to pravilno zaključili nižestepeni sudovi.

Između parničnog postupka, kao postupka za zaštitu prava (član 1. ZPP), i postupka izvršenja koji se vodi radi ostvarenja prava utvrđenog odgovarajućim izvršnim naslovom (član 1. ZIP), nema litispendancije u smislu odredbe člana 60. stav 3. ZPP. Okolnost da se

izvršenja vode radi naplate potraživanja iz istog ugovora o kreditu, na osnovu drugih izvršnih isprava, ne utiče na pravilnost i zakonitost osporene odluke, jer tuženi nije tvrdio niti dokazao da je predmetno potraživanje plaćeno do zaključenja ročišta za glavnu raspravu.

Ostali navodi revizije nisu od odlučnog značaja, pa nisu obrazloženi u razlozima ove odluke u smislu odredbe člana 231. u vezi sa članom 253. ZPP.

Iz navedenih razloga odlučeno je kao u izreci, a na osnovu odredbe člana 248 ZPP.

Predsjednik vijeća
Violanda Šubarić

Tačnost otpravka ovjerava
Rukovodilac sudske pisarnice
Biljana Aćić